

فراتحلیل تحقیقات انجام شده در مورد رابطه حمایت اجتماعی و کیفیت زندگی در سالمندان ایران

اعظم مرادی^۱

مقاله پژوهشی

چکیده

مقدمه: هدف از انجام پژوهش حاضر، فراتحلیل تحقیقات انجام شده درباره رابطه حمایت اجتماعی و کیفیت زندگی در سالمندان ایران بود. برای دستیابی به این هدف، دو سؤال در مورد اندازه اثر رابطه حمایت اجتماعی و کیفیت زندگی در سالمندان ایران مطرح گردید و میزان رابطه انواع حمایت اجتماعی با کیفیت زندگی سالمندان مورد مقایسه قرار گرفت.

روش‌ها: به منظور پاسخگویی به سؤالات فراتحلیل، از مجموعه پژوهش‌های انجام شده درباره رابطه حمایت اجتماعی و کیفیت زندگی در سطح کشور در فاصله سال‌های ۹۳-۹۸-۹۳، پژوهش‌هایی که از لحاظ روش شناختی مورد قبول بود و شرایط ورود به فراتحلیل را داشت، انتخاب گردید (۷ مقاله). این مقالات حاوی ۱۵ اندازه اثر در مورد رابطه حمایت اجتماعی و انواع آن با کیفیت زندگی در سالمندان بود. حجم مجموع نمونه‌های این تحقیقات را ۱۸۵۲ نفر تشکیل داد. برای جمع‌آوری اطلاعات از چکلیست فراتحلیل استفاده شد.

یافته‌ها: یافته‌های فراتحلیل نشان داد که اندازه اثر رابطه حمایت اجتماعی و کیفیت زندگی در سالمندان ۰/۳۳ بود ($P < 0/001$). همچنین، بر اساس یافته‌های حاصل شده، اندازه اثر رابطه حمایت عاطفی و کیفیت زندگی در سالمندان ۰/۲۹، اندازه اثر رابطه حمایت ابزاری و کیفیت زندگی ۰/۱۸ و اندازه اثر رابطه حمایت اطلاعاتی و کیفیت زندگی ۰/۲۰ به دست آمد ($P < 0/001$).

نتیجه‌گیری: نتایج پژوهش حاضر حاکی از آن بود که اندازه اثر رابطه حمایت اجتماعی و کیفیت زندگی در سالمندان ایران در کل و در مورد حمایت عاطفی بر اساس معیار تفسیر Cohen، در حد متوسط است. این اهمیت فراهم کردن زمینه تقویت حمایت اجتماعی برای بهبود کیفیت زندگی سالمندان ایرانی را نشان می‌دهد.

واژه‌های کلیدی: حمایت اجتماعی، کیفیت زندگی، سالمندان ایرانی، فراتحلیل

ارجاع: مرادی اعظم. فراتحلیل تحقیقات انجام شده در مورد رابطه حمایت اجتماعی و کیفیت زندگی در سالمندان ایران. مجله تحقیقات نظام سلامت ۱۳۹۵؛ ۱۲(۴): ۴۱۳-۴۰۶.

پذیرش مقاله: ۱۳۹۴/۱۰/۳۰

دریافت مقاله: ۱۳۹۳/۹/۵

روان‌شناسی، میزان استقلال، روابط اجتماعی و باورهای شخص است (۳). در

مطالعه‌ای کیفیت زندگی یک مفهوم چند بعدی و شامل رضایت از زندگی، تصور از خود، شاخص‌های بهداشتی، عملکردی، اقتصادی و فرهنگی تعریف گردید. بر اساس مدل او، کیفیت زندگی تحت تاثیر زمینه‌های شخصی، سلامت، عوامل اقتصادی-اجتماعی، فرهنگ، محیط و سن قرار دارد و کیفیت زندگی ادراک شده در نتیجه اثر متقابل بین شخص و محیط ایجاد می‌شود (۶).

نتایج برخی تحقیقات در ایران نشان می‌دهد که کیفیت زندگی سالمندان به خصوص زنان، از وضعیت مطلوبی برخوردار نیست. نتایج مطالعه البوکردی و همکاران نشان داد که حدود ۴۰ درصد سالمندان شاهین شهر، کیفیت زندگی متوسط یا پایین‌تر دارند (۷). احمدی و همکاران در پژوهشی توصیفی که بر روی سالمندان شهر زاهدان انجام گرفت، به این نتیجه رسیدند که ابعاد هشتگانه کیفیت زندگی نمونه‌های مورد بررسی، پایین است (۸). نجاتی و عشاری نیز ابعاد هشتگانه کیفیت زندگی سالمندان شهرستان کاشان را بررسی نمودند. نتایج تحقیق آنان نشان داد که به طور کلی با افزایش سن، کیفیت زندگی کاهش یافته است (۹).

از طرف دیگر، یکی از عوامل تعیین کننده کیفیت زندگی که به اهمیت بعد اجتماعی انسان اشاره دارد و در سال‌های اخیر توجه فزاینده‌ای را به خود جلب کرده است، حمایت اجتماعی می‌باشد. این اصطلاح به صورت تخصصی از دهه

مقدمه

سالمندی یک فرایند زیستی است که همه موجودات زنده از جمله انسان‌ها آن را تجربه می‌کنند. افزایش امید به زندگی، یکی از دستاوردهای مهم بشر در طول قرن بیستم بوده است. جمعیت جهان به سرعت رو به سالخورده‌گی است و رأس هرم سنی در بیشتر کشورها رو به وسیع تر شدن می‌رود. شواهد نشان می‌دهد که نسبت جمعیت ۶۰ ساله و بالاتر ایران از سال ۱۳۴۹ تا ۱۴۱۹، کمتر از جمعیت ۶۰ ساله و بالاتر جهان، آسیا، گروه کشورهای توسعه یافته و کشورهای کمتر توسعه یافته می‌باشد، اما این نسبت از سال ۱۴۱۹ در مقایسه با کل جهان و آسیا افزایش خواهد یافت (۱). به گزارش سازمان ملل متحد، تعداد سالمندان ایرانی در سال ۲۰۵۰ به ۲۶ میلیون و ۳۹۳ هزار نفر یعنی ۲۶ درصد کل جمعیت خواهد رسید (۲). اگر چالش اصلی در قرن بیست فقط زنده ماندن بود، اما مسئله اصلی قرن جدید، زندگی کردن با کیفیتی بهتر است. از این‌رو، بررسی کیفیت زندگی سالمندان به یک ضرورت تبدیل شده است (۳). کیفیت زندگی تدارک شرایط لازم برای شادی و رضایت می‌باشد و به عنوان درک افراد از موقوفیتشان در زندگی در ارتباط با اهداف، انتظارات، استانداردها و نگرانی‌ها و در بافت فرهنگی و سیستم‌های ارزشی که در آن زندگی می‌کنند، تعریف می‌شود (۴). کیفیت زندگی، میزان رضایت یا نارضایتی است که افراد در ابعاد مختلف زندگی خود آن را احساس می‌کنند (۵). این مفهوم شامل سلامت فیزیکی شخص، وضع

۱- استادیار، گروه روان‌شناسی، دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران

نویسنده مسؤول: اعظم مرادی

Email: am902801@gmail.com

است منجر به علایم و بیماری‌های روان‌شناختی و جسمی کمتری شود (۱۷). Unalan و همکاران در تحقیق خود بر روی ۹۱۶ سالمند ترکیه‌ای، دریافتند که حمایت اجتماعی با کیفیت کلی زندگی و ابعاد توانایی حسی، استقلال، توانایی‌ها و صمیمیت آن رابطه مثبتی دارد (۱۸). نتایج مطالعه Lei و همکاران بر روی ۹۸۳۳ سالمند مناطق رورستایی چین، نشان داد که شبکه‌های اجتماعی بر ابعاد مختلف کیفیت زندگی تأثیر مثبتی دارند (۱۹).

تحقیقی که توسط سالاروند و همکاران انجام شد، نتیجه‌گیری کرد که از دیدگاه سالمندان ساکن در خانه سالمندان، سه عنصر مهم شامل کارکنان، سایر مقیمان و خانواده‌های بستزایی در زندگی سالمندان داشتند و شبکه حمایت اجتماعی را برای سالمندان فراهم می‌کردند (۲۰). علی‌بُور و همکاران در پژوهش خود در شهر تهران، به این نتیجه رسیدند که با افزایش حمایت عاطفی و ساختاری، کیفیت زندگی سالمندان نیز افزایش می‌پاید (۲۱).

مبانی نظری و پیشینه تحقیق، اهمیت سنجش میزان رابطه حمایت جامعی و کیفیت زندگی و عوامل مؤثر بر شدت آن و اتخاذ راهبردهای مناسب برای افزایش حمایت جامعی را پیش از پیش روشن می‌سازد.

با توجه به آنچه مطرح گردید و با عنایت به اهمیت بهبود کیفیت زندگی سالمندان و با توجه به این که بر اساس تحقیقات صورت گرفته، نه تنها در ایران بلکه در سطح جهان نیز فراتحلیلی در مورد میزان رابطه حمایت اجتماعی با کیفیت زندگی سالمندان منتشر نشده است؛ تحقیق حاضر با استفاده از روش فراتحلیل، در پی پاسخگویی به این سؤال بود که اندازه اثر رابطه حمایت اجتماعی و کیفیت زندگی در سالمندان بر اساس تحقیقات انجام شده در سطح کشور چقدر است؟ و آیا اندازه اثر رابطه حمایت اجتماعی و کیفیت زندگی بر حسب نوع حمایت اجتماعی (عاطفی، ایزولی و اطلاقاتی)، متفاوت است؟

با انجام این تحقیق، شناختی کلی از میزان نقش حمایت اجتماعی در کیفیت زندگی سالماندان کشور به دست می‌آید و امکان برنامه‌ریزی برای افزایش حمایت اجتماعی سالماندان به منظور افزایش کیفیت زندگی و تأمین سلامت آن‌ها فراهم می‌گردد.

روش‌ها

با توجه به هدف پژوهش حاضر، از روش فراتحلیل (Meta-analysis) استفاده شد. اصل اساسی در این روش عبارت است از محاسبه اندازه اثر برای تحقیقات مجزا و جداگانه و برگرداندن آن‌ها به یک ماتریس مشترک (عمومی) و سپس ترکیب آن‌ها برای دستیابی به میانگین تأثیر (۲۲). فراتحلیل شیوه‌ای دقیق برای ترکیب هدفمند نتایج تحقیقات متعدد برای دستیابی به برآوردهای بهتر درباره واقعیت است (۲۳). اندازه اثر نشان دهنده میزان یا درجه حضور یک پدیده در جامعه می‌باشد. بر اساس نظر Cohen در مورد شاخص Δ اندازه اثرهای $0/1$ ، $0/5$ و $0/8$ به ترتیب کمک، متوسط و زیاد گفته شود (۲۴).

جامعه آماری پژوهش را تحقیقات چاپ شده در مجلات علمی-پژوهشی تشکیل داد که در طول پنج سال ۱۳۸۸-۹۳ در زمینه رابطه حمایت اجتماعی و کیفیت زندگی انجام شده بود و حجم نمونه مناسبی داشت و از لحاظ روایی و پایابی، ابزار اندازه‌گیری و روش نمونه‌گیری شرایط لازم را دارا بود. پایگاه‌های کیفیت زندگی به آن‌ها مراجعه شد، شامل وبسایت مرکز استاد و مدارک علمی ایران (IranDoc)، وبسایت پایگاه اطلاعات علمی ایران (SID)، وبسایت

۱۹۷۰ وارد علوم اجتماعی و روان‌شناسی شد (۱۰). حمایت اجتماعی به احساس ذهنی تعلق داشت، پذیرفته شدن و مورد عشق و محبت قرار گرفتن، اطلاق می‌گردد و برای هر فرد، رابطه امنی را به وجود می‌آورده که از ویژگی‌های اصلی آن، احساس صمیمیت و نزدیکی است (۱۱).

در نظریات برخی محققان، حمایت اجتماعی به انواع ساختاری و کارکرده تقسیم شده است. بعد ساختاری حمایت اجتماعی به عضویت در گروههای رسمی و غیر رسمی و ایفای نقش در آنها و تعداد پیوندeshای فردی اشاره دارد. منابع ارایه دهنده حمایت‌های اجتماعی می‌توانند گسترده و شامل محیط خانواده، گروه همسالان، دوستان، خویشاوندان و همکاران... باشد. بعد کارکردی حمایت اجتماعی نیز شامل انواع عاطفی (پیشیمانی و حمایت روانی مانند تغییب، تسلی عاطفی و صمیمیت)، ابزاری (حمایت کالاهای و خدماتی مانند کمک‌های مادی یا کمک در کارخانه) و اطلاعاتی (اطلاع‌رسانی و راهنمایی مانند توصیه در مورد این که برای کمک به کجا و چه کسی مراجعه کنند) می‌شود (۱۲).

حمایت اجتماعی نقش مهمی در حفظ سلامتی افراد ایفا می کند و در کاهش آثار منفی استرس هایی که به میزان بالا از محیط و جامعه تحمیل می شود، نقش دارد. همچنین، این عامل بر کیفیت زندگی اثر مستقیمی خواهد داشت و آسیب پذیری فرد را نسبت به استرس، افسردگی و انواع بیماری های روانی و جسمانی کاهش می دهد (۱۳). سودمندی روان شناختی حمایت اجتماعی ممکن است ناشی از اثر بر روی ارزیابی ذهنی عوامل فشار، انتخاب مؤثّر، احساس عزت نفس و مهارت های فردی باشد (۱۴).

افراد جامعه برای دست یافتن به کیفیت زندگی و برطرف کردن مسائل خود به ویژه در دوران پیری و سالخوردگی، به حمایت‌های رسمی و غیر رسمی از سوی دولت و نهادهای اجتماعی و اطراقیان نیاز دارند (۱۲). در مورد رابطه حمایت اجتماعی و کیفیت زندگی در سالمندان، به دو مدل می‌توان استناد کرد که در ادامه به تفصیل آمده است.

مدل اثر سپر مانند (Model buffering) که اعتقاد دارد حمایت اجتماعی، افراد را از تأثیرات منفی استرس محافظت می‌کند. همچنین، اشاره می‌کند که حمایت اجتماعی تنها برای افراد تحت استرس سودمند است؛ چرا که مانع از تأثیر استرس پر فرد می‌شود.

مدل تأثیر کلی (Model main effects) که اعلاح می‌کند بین حمایت اجتماعی و پیامدهای روانی - فیزیکی آن رابطه مستقیمی وجود دارد و نه رابطه سپرمانند؛ به این معنی که حمایت اجتماعی صرف نظر از این که فرد تحت تأثیر استرس باشد یا نه، باعث می‌شود تا فرد از تجارب منفی پرهیز کند. از این‌رو، اثرات سودمندی بر سلامتی دارد (۱۵).

هر دو مدل می تواند به تبیین رابطه حمایت اجتماعی و ارتقای کیفیت زندگی سالماندان کمک کند، اما به نظر می رسد مدل دوم به لحاظ عمومیت، کارایی بیشتری در این زمینه دارد. در نظریه «دل کندن» اشاره می شود که پیری عبارت است از عقب نشینی پیش رونده از نظر جسمی، روانی و اجتماعی. سالماندان از نظر جسمی فعالیت خود را کند و انرژی خود را پس انداز می کنند. بر اساس این دیدگاه، کاهش تعامل اجتماعی در دوران پیری به این علت است که اجتماع از سالماندان برخلاف میل بیشتر آن ها دل می کند (۱۶) که این امر

ممکن است منجر به کاهش کیفیت زندگی سالماندان شود.
حمایت اجتماعی ممکن است توانایی افراد را برای مقابله با عوامل آن فشار
از طریق رساندن حمایت‌های عاطفی و اطلاعاتی تقویت کند و این بهمود ممکن

شرایط روش‌شناسی بود.
۷ تحقیق شرایط ورود به فراتحلیل را داشتند که حاوی ۱۵ اندازه اثر در مورد رابطه حمایت اجتماعی با کیفیت زندگی سالمدنان بود. حجم نمونه مجموع این تحقیقات، ۱۸۵۳ نفر بود. آن دسته از این تحقیقات که نمره اندواع مختلف حمایت اجتماعی (عاطفی، ابزاری و اطلاعاتی) را نیز محاسبه کرده بودند، برای فراتحلیل رابطه کیفیت زندگی با اندواع حمایت اجتماعی مورد استفاده قرار گرفتند.

چک‌لیست فراتحلیل: جهت استخراج اطلاعات لازم برای انجام فراتحلیل از محتوای مقالات علمی- پژوهشی دارای شرایط ورود پژوهش‌ها (از نظر روش‌شناسی)، چک‌لیست فراتحلیل به کار گرفته شد که شامل مؤلفه‌هایی همچون «عنوان مقاله، نام کامل پژوهشگر یا پژوهشگران، محل اجرای پژوهش، منبع و سال انتشار پژوهش، اهداف، فرضیه‌ها یا سوالات پژوهش، ابزارها، روابط و پایابی ابزارها، جامعه‌آماری، حجم نمونه، روش‌های آماری مورد استفاده، مقدار آماره و سطح معنی‌داری مورد قبول» بود. تنها پژوهش‌هایی برای فراتحلیل انتخاب شدند که روابط و پایابی ابزار آن‌ها تأیید شده بود. در جدول ۱ مشخصات تحقیقات انتخاب شده برای فراتحلیل ارایه شده است.

بانک اطلاعات نشریات کشور (Magiran) و وبسایت پایگاه مجلات تخصصی نور (Noormags) بود. کلید واژه‌های مورد استفاده در جستجوی وبسایتها نیز شامل «حمایت اجتماعی + کیفیت زندگی، حمایت اجتماعی + سالمدن و کیفیت زندگی + سالمدن» بود. پژوهش‌هایی که از لحاظ روش‌شناسی (فرضیه‌سازی، روش تحقیق، جامعه آماری، حجم نمونه و روش نمونه‌گیری، ابزار اندازه‌گیری، روابط و پایابی ابزار اندازه‌گیری، روش تحلیل آماری، صحیح بودن محاسبات آماری و گزارش آماره و یا سطح معنی‌داری) شرایط لازم را احراز کرده بودند، مورد استفاده قرار گرفت.

معیارهای درون گنجی: شرایط ورود پژوهش‌ها به فراتحلیل عبارت بود از این که تحقیق در ایران انجام گرفته باشد، در پژوهش رابطه حمایت اجتماعی و کیفیت زندگی بررسی شده باشد، بررسی در قالب یک نوع پژوهش همبستگی یا یک مقایسه گروهی انجام گرفته باشد و در نتایج تحقیق اندازه اثر یا آماره مربوط به دو متغیر حمایت اجتماعی و کیفیت زندگی یا معنی‌داری آن‌ها گزارش شده باشد.

ملک‌های برون گنجی: ملاک‌های خروج از پژوهش، عدم احراز

جدول ۱. مشخصات تحقیقات انتخاب شده برای فراتحلیل رابطه کیفیت زندگی و حمایت اجتماعی در سالمدنان

متغیر ملاک	عنوان تحقیق	آزمودنی‌ها	حجم نمونه	سال اجرا	پژوهشگر	ابزار مورد استفاده	نوع آماره
کیفیت زندگی	بررسی ارتباط حمایت عاطفی و کیفیت زندگی سالمدنان شهرکرد	سالمدنان ساکن شهر شهرکرد	۲۵۶	۱۳۹۳	موسوی سردشتی و همکاران (۲۵)	سنجهش کیفیت زندگی سالمدنان Leipad و همکاران Nurick	r
کیفیت زندگی	بررسی ارتباط بین حمایت اجتماعی و مذهبی درک شده با وضعیت سلامت زنان و مردان سالمدن	سالمدنان ۶۵ سال به بالای سی سخت کهکیلوییه و بویراحمد	۱۲۰	۱۳۹۲	هارونی و همکاران (۲۶)	شاخص SF-۱۲ و حمایت اجتماعی درک شده Conti و همکاران	r
کیفیت زندگی	تأثیر حمایت‌های اجتماعی غیر رسمی بر کیفیت زندگی سالمدنان بازنیسته به متابه یک مسئله اجتماعی: مطالعه صندوق تأمین اجتماعی و صندوق صنعت نفت	سالمدنان شهر تهران	۳۳۰	۱۳۹۲	کوششی و همکاران (۲۷)	فهرست کیفیت زندگی France و پرسشنامه محقق ساخته حمایت اجتماعی	r
کیفیت زندگی	سالمدنان و حمایت‌های اجتماعی و شهر کرمان	سالمدنان ساکن شهر کرمان	۲۸۳	۱۳۹۱	گروسی و همکاران (۱۵)	مقایس SF-۳۶ و پرسشنامه حمایت اجتماعی محقق ساخته	r
کیفیت زندگی	بررسی میزان همبستگی حمایت اجتماعی و سلامت سالمدنان در مناطق منتخب شهر تهران	سالمدنان شهر تهران	۱۸۰	۱۳۹۰	حسینی و همکاران (۲۸)	مقایس SF-۳۶ و مقیاس حمایت اجتماعی محقق ساخته	r
کیفیت زندگی	تحلیل کیفیت زندگی سالمدنان بازنیسته شهر تهران (با تأکید بر حمایت‌های اجتماعی رسمی و غیر رسمی)	سالمدنان ۶۰ سال به بالای بازنیسته شهر تهران	۲۸۴	۱۳۹۰	موسوی و مصطفایی (۱۲)	پرسشنامه محقق ساخته	r
نقش حمایت‌های اجتماعی در کیفیت زندگی سالمدنان	نقش حمایت‌های اجتماعی در کیفیت زندگی سالمدنان	سالمدنان منطقه دو تهران	۱۰۰	۱۳۸۸	علیپور و همکاران (۲۱)	کیفیت زندگی مخصوص سالمدنان Leipad و پرسشنامه حمایت اجتماعی Nurick	r

جدول ۲. نتایج فراتحلیل میزان رابطه کیفیت زندگی با حمایت اجتماعی

پژوهش	شماره	میزان رابطه کیفیت زندگی با حمایت اجتماعی	تبديل Z _r به	تبديل r به	تبديل سطح	معنی داری به Z	تبديل سطح	معنی داری به Z	تبدیل سطح	معنی داری به Z	تبدیل سطح	معنی داری به Z
۲	۰/۳۱۷	۰/۳۲۳	۰/۳۳	۰/۰۰۱	< ۰/۰۰۱	۳/۰۹۰	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱
۳	۰/۱۵۳	۰/۱۵۱	۰/۰۱۰	۰/۲۲۶	۰/۲۲۶	۴/۲۶۵	< ۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱
۵	۰/۳۶۸	۰/۲۸۸	۰/۰۲۸۸	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱
۶	۰/۴۷۱	۰/۵۱۰	۰/۰۵۱۰	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱

$$Z = \frac{\sum Z}{\sqrt{n}}$$

یافته‌ها

سوال اول: با توجه به تحقیقات انجام شده در ایران، اندازه اثر رابطه حمایت اجتماعی و کیفیت زندگی در سالمندان چقدر است؟

جدول ۲ شاخص‌های آماری اندازه اثر رابطه حمایت اجتماعی و کیفیت زندگی را نشان می‌دهد.

نتایج جدول ۲ شان داد که میانگین اندازه اثر رابطه حمایت اجتماعی و کیفیت زندگی سالمندان در تحقیقات مورد بررسی ۰/۳۳ به دست آمد که در سطح $P < 0/001$ معنی دار بود و بر اساس معیار تفسیر Cohen، این مقدار اندازه اثر در حد متوسط ارزیابی می‌شود؛ بدین معنی که تأثیر حمایت اجتماعی بر کیفیت زندگی در حد متوسط می‌باشد.

سوال دوم: آیا با توجه به تحقیقات انجام شده در ایران، اندازه اثر رابطه حمایت اجتماعی و کیفیت زندگی در سالمندان بر حسب نوع حمایت اجتماعی (عاطفی، ابزاری و اطلاعاتی) متفاوت است؟

جدول ۳ مقایسه اندازه اثر رابطه حمایت اجتماعی و کیفیت زندگی بر حسب نوع حمایت اجتماعی (عاطفی، ابزاری و اطلاعاتی) را نشان می‌دهد.

با توجه به این که پژوهش‌های مربوط به موضوع رابطه حمایت اجتماعی و کیفیت زندگی که برای انجام فراتحلیل جمع‌آوری شد، هیچ کدام اندازه‌های اثر را گزارش نکرده بودند، در این فراتحلیل آمارهای پژوهش‌های مختلف با استفاده از مراحل فراتحلیل Howitt و Kramer (۲۳) به شاخص r تبدیل گردید و سپس اندازه‌های اثر محاسبه شده با استفاده از جدول راهنمای تفسیر اندازه اثر Cohen (برای شاخص r تفسیر شد، برای به دست آوردن میزان اندازه اثر از نرم‌افزاری استفاده نشد) و اندازه اثر هر یک از پژوهش‌ها به صورت دستی محاسبه گردید.

مراحل تبدیل آمارهای پژوهش‌های مختلف به شاخص کلی r (اندازه اثر) طبق مراحل فراتحلیل Kramer و Howitt (۲۳) در ادامه آمده است.

مرحله ۱: محاسبه اندازه اثر (مطالعات همبستگی) برای هر مطالعه

$$r = \frac{Z}{\sqrt{n}}$$

مرحله ۲: تبدیل نمره r (مطالعات همبستگی) هر پژوهش به Z_r

مرحله ۳: ترکیب اندازه اثر تحقیقات مختلف به منظور محاسبه اندازه اثر کل

$$Z_r = \frac{\sum Z_r}{n}$$

مرحله ۴: معنی داری مطالعات ترکیب یافته

جدول ۳. نتایج فراتحلیل میزان رابطه کیفیت زندگی با انواع حمایت اجتماعی

انواع حمایت اجتماعی	پژوهش	میزان رابطه	تبديل Z _r به	تبديل r به	تبديل سطح	معنی داری به Z	تبديل سطح	معنی داری به Z	تبديل Z _r به	تبديل r به	تبديل سطح	معنی داری به Z
عاطفی	۱	۰/۵۴۰	۰/۶۰۴	۰/۰۵۰	۰/۰۲۹	۱/۶۴۵	< ۰/۰۰۱	< ۰/۰۰۱	۰/۱۱۰	۰/۰۵۰	۰/۰۰۱	۱/۶۴۵
	۳	۰/۱۱۰	۰/۱۱۰	۰/۰۵۰	۰/۱۱۰	۱/۶۴۵			۰/۱۱۰	۰/۰۵۰	۰/۰۰۱	۱/۶۴۵
	۴	۰/۱۲۱	۰/۱۲۱	۰/۰۱۸	۰/۱۲۱	۲/۰۵۴			۰/۱۲۱	۰/۰۱۸	۰/۰۰۱	۲/۰۵۴
	۶	۰/۲۷۰	۰/۲۷۷	< ۰/۰۰۱	۰/۲۷۷	۴/۲۶۵			۰/۲۷۷	< ۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۴/۲۶۵
	۷	۰/۳۵۰	۰/۳۶۵	۰/۰۰۱	۰/۳۶۵	۳/۰۹۰			۰/۳۶۵	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۳/۰۹۰
	۳	-۰/۰۷۰	-۰/۰۷۰	> ۰/۰۵۰	-۰/۰۷۰	.	< ۰/۰۰۱	< ۰/۰۰۱	-۰/۱۱۰	> ۰/۰۵۰	> ۰/۰۵۰	۱/۶۴۵
ابزاری	۴	۰/۱۱۴	۰/۱۱۰	۰/۰۲۵	۰/۱۱۰	۲/۰۵۴			۰/۱۱۰	۰/۰۲۵	۰/۰۰۱	۲/۰۵۴
	۶	۰/۳۲۶	۰/۳۴۳	< ۰/۰۰۱	۰/۳۴۳	۴/۲۶۵			۰/۳۴۳	< ۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۴/۲۶۵
	۷	۰/۳۴۰	۰/۳۵۴	۰/۰۰۱	۰/۳۵۴	۳/۰۹۰			۰/۳۵۴	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۳/۰۹۰
	۳	-۰/۰۷۰	-۰/۰۷۰	> ۰/۰۵۰	-۰/۰۷۰	.	< ۰/۰۰۱	< ۰/۰۰۱	-۰/۱۱۰	> ۰/۰۵۰	> ۰/۰۵۰	۱/۶۴۵
اطلاعاتی	۴	۰/۱۰۰	۰/۱۱۰	۰/۰۵۰	۰/۱۱۰	۱/۶۴۵	< ۰/۰۰۱	< ۰/۰۰۱	۰/۱۱۰	۰/۰۵۰	۰/۰۰۱	۱/۶۴۵
	۶	۰/۲۸۱	۰/۲۸۸	< ۰/۰۰۱	۰/۲۸۸	۴/۲۶۵			۰/۲۸۸	< ۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۴/۲۶۵

در تبیین تأثیر حمایت اجتماعی بر کیفیت زندگی سالمدنان، می‌توان به قش برخوردار شدن از حمایت اجتماعی به عنوان عامل مهمی برای فراهم شدن تجارب مثبت و پاداش دهنده برای افراد اشاره نمود که به دنبال آن، افزایش احساس خودزنشمندی را به دنبال خواهد داشت.

در مطالعه زیردست عنوان شد که توسعه شبکه‌های اجتماعی، بر خوشبختی، رشد و بالندگی، رضایت از زندگی، زندگی هدف‌دار و کیفیت زندگی تأثیر دارد. همچنین، مهم‌ترین هدف ایجاد شبکه‌های اجتماعی، افزایش مشارکت فرد در ارتباط با دیگران و انجام وظیفه‌ای در قبال زندگی است. به عبارت دیگر، افراد هرچه بیشتر مشارکت اجتماعی خود را در قالب الگوی روابط شبکه‌ای بسط و گسترش دهند، از طریق مشارکت در روابط معنی‌دار و فعال با دیگران از زندگی لذت بیشتری خواهند برد (۳۱) و این امر شاید بر کیفیت زندگی افراد سالمدند تأثیر داشته باشد.

نتایج به دست آمده از تحقیق حاضر نشان داد، حمایت عاطفی به طور معنی‌داری مؤثرتر از سایر انواع حمایت اجتماعی می‌باشد که شاید به دلیل نیاز بیشتر سالمدنان به کمک دیگران در مواقعي است که با مشکلات حاد و استرس‌زا مواجه می‌شوند.

مطالعه‌ای بیان نمود که حمایت اجتماعی در صورتی باعث افزایش سلامتی می‌شود که حسی از صمیمیت را ایجاد نماید و این حس صمیمیت از طریق حمایت عاطفی حاصل می‌شود. منظور از حمایت عاطفی، برقراری ارتباط محبت‌آمیز یا پشتیبانی عاطفی از فرد است؛ در صورتی که منظور از حمایت ابزاری، کمک به فرد در راستای برآورده کردن احتیاجات و نیازمندی‌هایش می‌باشد (۲۲). حمایت عاطفی از یکسو تأمین نیاز عاطفی و احساسی برای بهزیستی را فراهم می‌سازد (۲۱) و از سوی دیگر، امکانات مقابله با تبیه‌گاه‌ها، کنترل آن‌ها و تشدید احساس اعتماد به نفس را در فرد به وجود می‌آورد (۱۵). تدارک حمایت عاطفی، باعث تسهیل مقابله با تبیه‌گاه‌های زندگی، افزایش حس عزت نفس و کنترل (۲۲) و تأثیر بر کنش عصبی - هورمونی و دستگاه ایمنی (۳۲) می‌شود. بنابراین، چندان دور از انتظار نیست که این بعد از حمایت اجتماعی ارتباط قوی‌تری با ابعاد کیفیت زندگی داشته باشد.

باید توجه داشت که در میان عوامل حمایتی که از نظر توریک با کیفیت زندگی سالمدنان مرتبط هستند، اثر هر نوع از حمایت اجتماعی غیر رسمی بسته به شرایط و بستر اجتماعی، متفاوت خواهد بود. واضح است که وقتی سالمدنان بر حسب نیاز خود کمک ابزاری دریافت می‌کنند، این حمایت ممکن است بر برخی ابعاد ذهنی و حتی عینی کیفیت زندگی آنان اثر منفی داشته باشد؛ چرا که شاید بسیاری از سالمدنان به دلایل مختلف از جمله احساس غرور و اعتماد به نفس یا حتی شرم و خجالت، چندان مایل به دریافت حمایت‌های خدماتی و مالی از دیگران نمی‌باشند. حمایت‌های ابزاری بیشتر وابسته به منابع مادی است و مقتضیات زندگی پرمشغله در جوامع امروزی و محدودیت‌های ناشی از شرایط اقتصادی، ارایه حمایت ابزاری و مالی از جانب خانواده و بستگان نزدیک را در بعضی موارد با مشکل مواجه می‌کند و همین امر اکراه سالمدنان در مورد دریافت حمایت‌های ابزاری و مالی از جانب اطرافیان را بیشتر می‌سازد.

یافته‌های پژوهش کوششی و همکاران نشان داد که دریافت حمایت ابزاری می‌تواند منجر به کاهش کیفیت زندگی سالمدنان دو صندوق صنعت نفت و تأمین اجتماعی شود. آن‌ها نتیجه مشابهی از رابطه بین حمایت ابزاری و وضعیت سلامت سالمدنان تهرانی را به دست آورده‌اند (۲۷). در مورد حمایت اطلاعاتی نیز

مطابق نتایج جدول ۳، اندازه اثر رابطه حمایت اجتماعی عاطفی و کیفیت زندگی در سالمدنان ۰/۲۹، اندازه اثر رابطه حمایت اجتماعی ابزاری و کیفیت زندگی ۰/۱۸ و اندازه اثر رابطه حمایت اجتماعی اطلاعاتی و کیفیت زندگی ۰/۲۰ به دست آمد. بر اساس معیار تفسیر Cohen، اندازه اثر رابطه حمایت اجتماعی عاطفی و کیفیت زندگی، متوسط برآورد گردید. همچنین، اندازه اثر رابطه حمایت اجتماعی ابزاری و کیفیت زندگی و اندازه اثر رابطه حمایت اجتماعی اطلاعاتی و کیفیت زندگی پایین‌تر از حد متوسط بود.

بحث

نتایج فراتحلیل حاضر نشان داد که اندازه اثر میزان رابطه حمایت اجتماعی و کیفیت زندگی در ایران، ۰/۳۳ است که بر اساس معیار تفسیر Cohen، بالاتر از حد متوسط می‌باشد. همچنین، نتایج مطالعه حاکی از آن بود که اندازه اثر رابطه حمایت اجتماعی عاطفی با کیفیت زندگی، بزرگ‌تر از اندازه اثر رابطه سایر انواع حمایت اجتماعی با کیفیت زندگی است.

بر اساس تحقیقات صورت گرفته، تاکنون فراتحلیلی در مورد موضوع این تحقیق منتشر نشده است که بتوان نتایج پژوهش حاضر را با آن مقایسه کرد. نتایج تحقیقات Unalan و همکاران (۱۸) و Lei و همکاران (۱۹) بر روی نمونه‌های بزرگی از سالمدنان نیز نشان داد که حمایت اجتماعی با کیفیت زندگی و کیفیت زندگی مرتبط با سلامت و ابعاد مختلف آن‌ها رابطه مثبتی دارد.

Kruithof و همکاران در بررسی نظاممند ۱۱ مقاله با موضوع رابطه کیفیت زندگی مرتبط با سلامت و حمایت اجتماعی در افراد مبتلا به سکته مغزی، دریافتند که بیشتر این مقالات فقط حمایت اجتماعی ادراک شده کلی را بررسی نموده‌اند، اما نتایج آن مقالاتی که حیطه‌ها و منابع کیفیت زندگی را نیز ارزیابی کرده بودند، نشان می‌دهد که رابطه این نوع کیفیت زندگی با حمایت اجتماعی ادراک شده کلی قوی‌تر از رابطه آن با حیطه‌ها و منابع حمایت اجتماعی است (۲۹). Tilburgs و همکاران در تحقیق خود بر روی بیماران مرخص شده از بخش مراقبت‌های ویژه در هلند، به این نتیجه رسیدند که حمایت عاطفی و ابزاری بر ابعاد جسمی کیفیت زندگی اثر سپر ماندی دارد. تفاوت بین حمایت عاطفی، ابزاری و اطلاعاتی مورد انتظار و دریافت شده بر ابعاد روان‌شناسنخی کیفیت زندگی تأثیر منفی داشت (۳۰).

نتایج پژوهش حاضر حاکی از آن بود که حمایت اجتماعی در انواع و اشکال متعدد خود در فضای مفهومی و نظری می‌تواند بر کیفیت زندگی سالمدنان تأثیر بسزایی بگذارد. با توجه به این که نمونه‌های پژوهش‌های وارد شده به این فراتحلیل از میان سالمدنان دارای وضعیت عادی شهرهای مختلف ایران بودند که شرایط استرس‌زای شدید مانند زندگی در خانه سالمدنان یا ابتلا به بیماری‌های صعب‌الالاج را تجربه نکرده بودند، می‌توان نتیجه گرفت که در مورد نمونه‌های پژوهش‌های وارد شده به این فراتحلیل، بیشتر مدل تأثیر مستقیم صادق است که می‌گوید بین حمایت اجتماعی و پیامدهای جسمی- روانی رابطه مستقیم وجود دارد، نه رابطه‌ای سپر ماند و حمایت اجتماعی صرف نظر از این که فرد تحت تأثیر استرس باشد یا نه، اثرات سودمندی بر سلامتی دارد (۱۵). بر اساس مدل تأثیر مستقیم حمایت اجتماعی، تأثیرات مثبت حمایت اجتماعی یا عدم انزواج اجتماعی، منجر به بهبود کیفیت زندگی می‌شود و رابطه بین کیفیت زندگی و حمایت اجتماعی رابطه‌ای خطی است (۲۱).

گروه سنی غافل شد. انواع حمایت‌های اجتماعی منبع بسیار ارزشمند و در بیشتر مواقع کم‌هزینه یا رایگان است که می‌تواند به عنوان یک منبع تولید کننده سرمایه اجتماعی برای قشر سالمند جامعه مورد توجه قرار گیرد. بنابراین، شبکه‌های حمایت اجتماعی با توجه به حمایت‌هایی (عاطفی، ابزاری و اطلاعاتی) که برای سالمندان فراهم می‌کنند، می‌توانند در کیفیت زندگی سالمندان بسیار مؤثر باشند. در نتیجه، ضرورت دارد سیاست‌گذاران، برنامه‌ریزان و خانواده‌ها زمینه برخورداری هرچه بیشتر افراد سالمندان از این حمایتها را فراهم نمایند.

همچنین، می‌توان با آگاهی دادن به خانواده‌ها در درجه اول و به سایر اعضای شبکه اجتماعی سالمندان در درجه بعد، از آن‌ها خواست که با حمایت اجتماعی و به ویژه حمایت عاطفی از سالمندان، در جهت سلامت و زندگی با کیفیت‌تر سالمندان گام مهمی بردارند. البته لازمه ارایه این حمایت‌های اجتماعی، افزایش ارتباط با سالمندان می‌باشد. علاوه بر این، با توجه به این که بر حمایت اجتماعی سالمندان به طور عمده به عهده خانواده و به ویژه همسر است (که اغلب هم‌سن یا حتی بزرگ‌تر از سالمند به خصوص سالمند زن می‌باشد) و پیچیدگی‌های جامعه امروز و سبک زندگی نوین، توصیه می‌شود به گونه‌ای برنامه‌ریزی گردد که شبکه ارتباطات اجتماعی و در نتیجه، منابع حمایت اجتماعی سالمندان گسترش یابد.

تشکر و قدردانی

از پژوهشگرانی که به شناسایی عوامل مؤثر بر کیفیت زندگی سالمندان می‌پردازن، تشکر و قدردانی به عمل می‌آید.

از آن‌جا که برخی سالمندان خود را دارای تجربه کافی در مورد حیطه‌های مهم زندگی می‌دانند؛ بنابراین، ممکن است خود را چندان نیازمند به دریافت اطلاعات از سوی اطراقیان ندانند، به ویژه به این دلیل که بسیاری از اطلاعات مبادله شده بین افراد در جوامع امروزی یا مربوط به تکنولوژی‌های نوین و محصولات آن است که چندان مورد علاقه سالمندان نیست و یا مربوط به انواع بیماری‌های حاد و صعب‌العلاج است که در نمونه‌های پژوهش‌های وارد شده به این فراتحلیل رایج نبود. از طرف دیگر، سالمندان می‌توانند بخش عمده‌ای از اطلاعات مورد نیاز خود را از سانه‌های گروهی مانند رادیو و تلویزیون دریافت نمایند. بنابراین، دور از انتظار نیست که اندازه اثر رابطه حمایت‌های اجتماعی ابزاری و اطلاعاتی با کیفیت زندگی سالمندان پایین‌تر از حد متوسط باشد.

از جمله محدودیت‌های تحقیق حاضر می‌توان به کم بودن تعداد تحقیقات منتشر شده داخلی در زمینه رابطه حمایت اجتماعی و انواع آن با کیفیت زندگی سالمندان ایران به ویژه ساکنان سرای سالمندان یا بیتلاب به بیماری‌های صعب‌العلاج و در نتیجه، کم بودن تعداد تحقیقات وارد شده به این فراتحلیل اشاره نمود. مهم‌ترین نقطه قوت پژوهش، جدید بودن موضوع این فراتحلیل است؛ چرا که بر اساس تحقیقات صورت گرفته، در مورد رابطه حمایت اجتماعی و انواع آن با کیفیت زندگی نه تنها در سالمندان، بلکه در مورد سایر گروههای سنی نیز لائق در ایران فراتحلیلی منتشر نشده است.

به طور خلاصه می‌توان گفت، با توجه به روند افزایش جمعیت سالمندان و با توجه به این که سالمندی با هزینه‌های متعددی به خصوص در بخش بهداشت و درمان همراه می‌باشد، نباید از نقش حمایت‌های اجتماعی در بهبود کیفیت زندگی این

References

- Mirzaee M, Shamsegha Farokhi M. Demography of aged people in Iran on the public census of people and residence (1956-2006). Salmand Iran J Ageing 2007; 2(5): 326-31. [In Persian].
- Statistical Center of Iran. The detailed account results of public census of people and residence in Iran 2006. Tehran, Iran: Statistical Center of Iran; 2006. [In Persian].
- Yen CF, Kuo CY, Tsai PT, Ko CH, Yen JY, Chen TT. Correlations of quality of life with adverse effects of medication, social support, course of illness, psychopathology, and demographic characteristics in patients with panic disorder. Depress Anxiety 2007; 24(8): 563-70.
- World Health Organization. WHOQOL-BREF introduction, administration and scoring, field trial version. Geneva, Switzerland: WHO; 1996.
- Bond J, Corner L. Quality of Life and Older People. Trans. Kamal Mohagheghi SH. Tehran, Iran: Danjeh Publications; 2010. [In Persian].
- Ghasemi Pour M. A sociological study of the relationship between social support and quality of life in patients with diabetes [MSc Thesis]. Isfahan, Iran: University of Isfahan; 2008. [In Persian].
- Albou Kordi M, Ramezani MA, Arizi F. A study on the quality of life among elderly Shahinshahr area of Isfahan province in year 2004. Jundishapur Sci Med J 2007; 5(4): 701-7. [In Persian].
- Ahmadi F, Salar A, Faghizadeh S. Quality of life in Zahedan elderly population. Hayat 2004; 10(3): 61-7. [In Persian].
- Nejati V, Ashayeri H. Health related quality of life in the elderly in Kashan. Iran J Psychiatry Clin Psychol 2008; 14(1): 56-61. [In Persian].
- Brownell A, Shumaker SA. Social support: An introduction to a complex phenomenon. J Soc Issues 1984; 40(4): 1-9.
- Ebrahimi Ghavam S. The role of social support in mental and physical health. Journal of Education 1996; (111): 42-9. [In Persian].
- Moosavi M, Mostafaee A. Province analyzing life quality of retired elderly in Tehran (focusing on formal and informal social support). Social Development and Welfare Planning 2011; 3(7): 137-63. [In Persian].
- Oritt EJ, Paul SC, Behrman JA. The perceived support network inventory. Am J Community Psychol 1985; 13(5): 565-82.
- Rathus SA. Psychology: Concepts & connections. Stamford, CT: Thomson/Wadsworth; 2007.
- Garousi S, Safizadeh H, Samadian F. The study of relationship between social support and quality of life among elderly people in Kerman. Jundishapur Sci Med J 2012; 11(3): 303-15. [In Persian].

16. Pasha G , Safarzadeh S, Mashak R. General health and social support in two groups of elders living in nursing homes. *Journal of Family Research* 2007; 3(9): 503-17. [In Persian].
17. Hogan BE, Linden W, Najarian B. Social support interventions: do they work? *Clin Psychol Rev* 2002; 22(3): 383-442.
18. Unalan D, Gocer S, Basturk M, Baydur H, Ozturk A. Coincidence of low social support and high depressive score on quality of life in elderly. *Eur Geriatr Med* 2015; 6(4): 319-24.
19. Lei P, Xu L, Nwaru BI, Long Q, Wu Z. Social networks and health-related quality of life among Chinese old adults in urban areas: results from 4th National Household Health Survey. *Public Health* 2016; 131: 27-39.
20. Salarvand SH, Abedi H, Hosseini H, Salehi S, Keyvanara M. The emotional experiences of elderly people regarding the process of residency in nursing homes. *Iran J Nurs* 2007; 20(49): 61-71. [In Persian].
21. Alipoor F, Sajadi H, Forozan A, Biglarian A. The role of social support in elderly quality of life. *Social Welfare* 2009; 8(33): 149-67. [In Persian].
22. Oraizi HR, Farahani H. Advanced research methods in the humanities (Practical Approach) (for students in the behavioral sciences, social sciences, education, physical education, management). Isfahan, Iran: Iranian Student Book Agency; 2009. [In Persian].
23. Howitt D, Kramer D. *Introduction to Statistics in Psychology*. New York, NY: Prentice Hall; 2005.
24. Ankem K. Approaches to meta-analysis: A guide for LIS researchers. *Libr Inf Sci Res* 2005; 27(2): 164-76.
25. Mousavi Sardashti M, Keshavarz H, Ansari E, Hosseinpour K. Study of the Relationship of Emotional Support and Quality of Life of the Elderly in Shahr-e-Kord. *J Health Syst Res* 2014; 10(1): 58-66.
26. Harooni J, Hassanzadeh A, Salahshoori A, Poorhaji F, Mostafavi F. Investigation impact of perceived social and religious support on health status of the elderly Women and Men. *J Health Syst Res* 2013; 9(11): 1230-8. [In Persian].
27. Koshesi M, Asghar Saeidi A, Parvaei Harahdasht S. Impact of Informal Social Support on Elders as a Social Problem in Social Security Fund and Oil Industry Fund in Iran. *Iranian Journal of Social Problems* 2013; 4(1): 109-30. [In Persian].
28. Hosseini M, Dakhteh Harooni M, Yaghmaei F, Alavi Majd H. Correlation of social support and health in an elderly population in Iran. *J Nurs Midwifery Shahid Beheshti Univ Med Sci* 2011; 21(73): 25-30. [In Persian].
29. Kruithof WJ, van Mierlo ML, Visser-Meily JM, van Heugten CM, Post MW. Associations between social support and stroke survivors' health-related quality of life--a systematic review. *Patient Educ Couns* 2013; 93(2): 169-76.
30. Tilburgs B, Nijkamp MD, Bakker EC, van der Hoeven H. The influence of social support on patients' quality of life after an intensive care unit discharge: A cross-sectional survey. *Intensive Crit Care Nurs* 2015; 31(6): 336-42.
31. Zebardast Y. Examine the relationship between membership in social networks and the life satisfaction among the elderly (Case of Jahrom city) [MSc Thesis]. Tehran, Iran: School of Social Sciences, University of Tehran; 2011. [In Persian].
32. Seeman TE, Adler N. Older Americans: Who will they be? *National Forum* 1998; 78(2): 22-6.

A Meta-Analysis of Researches on the Relationship between Social Support and Quality of Life in Iranian Elders

Azam Moradi¹

Original Article

Abstract

Background: The purpose of this research was the meta-analysis of researches on the relationship between social support and quality of life (QOL) in Iranian elders. Therefore, two questions were proposed about effect size of the relationship between social support and QOL in Iranian elders and the relationship between types of social support and QOL of the elderly was compared.

Methods: To answer the meta-analysis questions, among researches on the relationship between social support and QOL which have been performed in different areas of Iran, 7 researches which were acceptable in terms of methodology and had inclusive criteria were selected for meta-analysis. These 7 researches contained 15 effect sizes about the relationship between social support and QOL in the elderly. The total sample size of these researches was 1852 persons. A meta-analysis checklist was used to collect data.

Findings: Based on the results of this meta-analysis, effect size of the relationship between social support and QOL in Iranian elderly was 0.33 ($P < 0.001$). The findings of this meta-analysis also showed that the effect size of the relationship between emotional support and QOL, tool support and QOL, and information support and QOL was, respectively, 0.29 ($P < 0.001$), 0.18 ($P < 0.001$), and 0.20 ($P < 0.001$) in the elderly.

Conclusion: Results of this meta-analysis showed that effect size of the relationship between social support and QOL in the Iranian elderly, in total and regarding emotional support based on the Cohen criteria, was moderate in Iran. This illustrates the importance of providing the context for strengthening social support in order to improve the QOL of Iranian elderly.

Keywords: Social support, Quality of life, Iranian elders, Meta-analysis

Citation: Moradi A. A Meta-Analysis of Researches on the Relationship between Social Support and Quality of Life in Iranian Elders. J Health Syst Res 2017; 12(4): 406-13.

1- Assistant Professor, Department of Psychology, School of Educational Science and Psychology, Payame Noor University, Tehran, Iran

Corresponding Author: Azam Moradi, Email: am902801@gmail.com